

דוח נסיעה לכנס שנתי של ארגון המשמרים האמריקאי ביוסטון טקסס:

מאת: עירית לב בייט, מנהלת ומשמרת חפצים והדס סרי, משמרת חפצים,
מעבדת שימור לחפצי מתכת וחומרים אורגניים, מוזיאון ישראל ירושלים.

הקדמה

לאחרונה חזרנו מהכנס השנתי של ארגון המשמרים האמריקאי (AIC) שהתקיים ביוסטון טקסס בין התאריכים 29 למאי- 2 ליוני 2018. זהו כנס רחב היקף ובו לקחו חלק השנה כ-1200 משמרים, מדעני שימור ומנהלי אוספים במוזיאונים מכל רחבי העולם. כבכל שנה, כנס זה מציג את ההתפתחויות האחרונות בתחום השימור ומהווה במה למשמרים וחוקרים להציג את עבודתם. הכנס נפתח ביומיים של סיורים במוזיאונים, מעבדות שימור ומחסנים של מוזיאונים בדגש על שימור ואחסון נאות והמשיך בשלושה ימים אינטנסיביים של הרצאות בתחומים הנ"ל. בניגוד לישראל, בה קהילת המשמרים היא קטנה, ולכן אינה מאפשרת בכנסים מיקוד לפי תת תחומי התמחות בשימור, בכנס של הארגון האמריקאי, מתקיימים בו זמנית, בכל עת, 7 מושבים בתחומים הבאים: שימור חפצים, שימור נייר וספרים, שימור מדיה וחומרים מודרניים, שימור טקסטיל, שימור עץ, שימור ציורים, מדעי השימור ולפעמים גם מושבים מיוחדים העוסקים בתת נושאים ממוקדים עוד יותר. השיטה הזו מאפשרת התעסקות מעמיקה מאוד ולמידה אינטנסיבית בדיוק בתחום בו כל משמר עוסק.

ההרצאה שלנו

שתינו נסענו השנה כדי לשתף מהנעשה במעבדות השימור של מוזיאון ישראל ולהציג תהליך שימורי מעניין שביצענו על שני חפצים מעניינים אף יותר: נאדות העור ממערת האגרות השייכים לתקופת מרד בר כוכבא (132-135 לספירה). נאדות העור נחפרו בשנות ה-60 על ידי הארכיאולוג יגאל ידן, הם שייכים לרשות העתיקות ומוצגים כבר שנים רבות במוזיאון ישראל. נאדות עור משמשים במקור כמיכלים לנשיאה ואחסון של נוזלים. במערה הם נמצאו בשימוש משני, כמזוודות אשר בתוכם נמצאו חפצים רבים וביניהם שני קבצי מכתבים ומסמכים: ארכיון בבתא ומכתבים החתומים על ידי בר כוכבא עצמו. כפי שניתן לראות בדוח החפירה, בשנות ה-60 הנאדות טופלו והוחלט להשיב להם את הנפח המקורי שלהם בעזרת כרית שנתפרה במיוחד לצורך העניין. לא ידוע לנו מי טיפל בהם. בשנת 2000 נאד עור אחד טופל בשנית במעבדה שלנו: הוחלפה לו התמיכה הפנימית וחוזקו נקודות רופפות. בשנת 2017 טופל מחדש גם הנאד "התאום". בכל אחת מפעיוות הטיפול, נאדות העור טופלו בשיטות מעט שונות ובעזרת חומרים שונים כצפוי בעולם משתנה ומתפתח. הרעיון שלנו היה להשוות בהרצאה

בין הטיפולים השונים ולהציג את תהליך הלמידה וההשתכללות אותו עברנו במעבדה שלנו. יש לנו הרשם שההרצאה עברה בהצלחה ושקבלנו תגובות חיוביות והתעניינות רבה.

עירית לב בייט בעיצומה של ההרצאה על הטיפול השימורי בנאדות העור ממערת האגרות

סיורים

ביומיים הראשונים של הכנס בחרנו להשתתף בשני סיורים העוסקים בארגון ושדרוג מחסנים מוזיאליים. בפרט התעניינו בבניה של מחסנים חיצוניים למוזיאון. ביקרנו במחסני המוזיאון לאומנויות יפות BFAH ומחסני מוזיאון הטבע, שניהם ממוקמים ביוסטון, טקסס. החלטנו להתמקד במחסנים חיצוניים למוזיאונים מכיוון שברור לנו, שכבר קרוב מאוד היום בו גם מוזיאון ישראל יידרש לפעולה דומה של בניית מחסנים חיצוניים למבנה המרכזי. הסיור הציג את השיקולים בבחירת מיקום המחסן, הצורך בתכנון לטווח רחוק, אפשרויות להגדלה, ציוד נדרש, שיקולים ארכיטקטוניים המשפיעים על תנאי הסביבה של האחסון, שימוש בקומפקטוסים (מדפים הנעים על מסילות וחוסכים מקום רב), שיטות אריזה מעניינות לחפצים המתניידים הלוך ושוב למבנה המרכזי ועוד ועוד.

מבנה המחסנים החיצוניים של המוזיאון לאומנויות יפות BFAH, יוסטון, טקסס.
מבנה מודולרי עם אפשרויות להרחבה

עירית לב בייט מתלהבת מהמדפים החסכניים הנעים "קומפקטוסים"

השתתפות בהרצאות

במשך שלושת ימי ההרצאות שמענו עשרות הרצאות בעיקר במושבים השייכים לשימור חפצים ולמדעי השימור. נשתף כאן בשלוש הרצאות שעניינו אותנו במיוחד:

1. Preserving Innovation: Considering the Treatment and Materiality of 3D Printed Objects in Museum Collections.

By: Vanessa Applebaum, Object Conservator, Science Museum in London

ההרצאה עסקה בחפצים שנוצרו בהדפסה תלת ממדית והיום הם חלק מהאוסף המוזיאלי. ישנה כתיבה רבה בעולם השימור אודות הדפסה תלת מימדית כעזר להשלמות חפצים, שיטות אריזה, הכנת העתקים וכיוצא בזה. ונסה אפלבאום "הדליקה נורת אזהרה" והראתה דרך ההרצאה שלה את הבעיות הנוצרות ועוד עלולות להיווצר בעתיד כאשר חפצים אלה, בין אם הם חפצים מקוריים ובין אם הם מאוחסנים כהעתקים, מגיעים לתצוגות ומחסני מוזיאונים. אנו לא תמיד יודעים מאילו חומרים ההדפסות האלה עשויות. מנעד החומרים הוא רחב ביותר וכולל פלסטיקים למיניהם, אבקות מתכת, חומרים קרמיים וכו'. החומרים האלה הם לא תמיד יציבים. הם מתפרקים ודורשים שיטות שימור מיוחדות, הם עלולים לפלוט חומרים אורגניים נדיפים (VOC) שיכולים לפגוע בחפצים אחרים המאוחסנים בסמיכות. כמו כן, ונסה העלתה את הצד האתי של הנושא המציג שאלות כמו: מה ערך החפץ מקורי כאשר ניתן להדפיסו שוב בקלות? ההרצאה התבססה על מקרה אמת, שהתרחש במוזיאון הטבע, ובו כ-600 חפצים שנוצרו בהדפסה תלת מימדית נכנסו לאוסף המוזיאון אחרי תערוכה שנקראה: 3D Printing the Future.

הערת אגב: אולי מי מבין הקוראים של סיכום זה ירצה להביא את התערוכה הזו לארץ? אין צורך בניוד חפצים! מקבלים קבצים להדפסה תלת מימדית וההדפסה נעשית בארץ התצוגה.

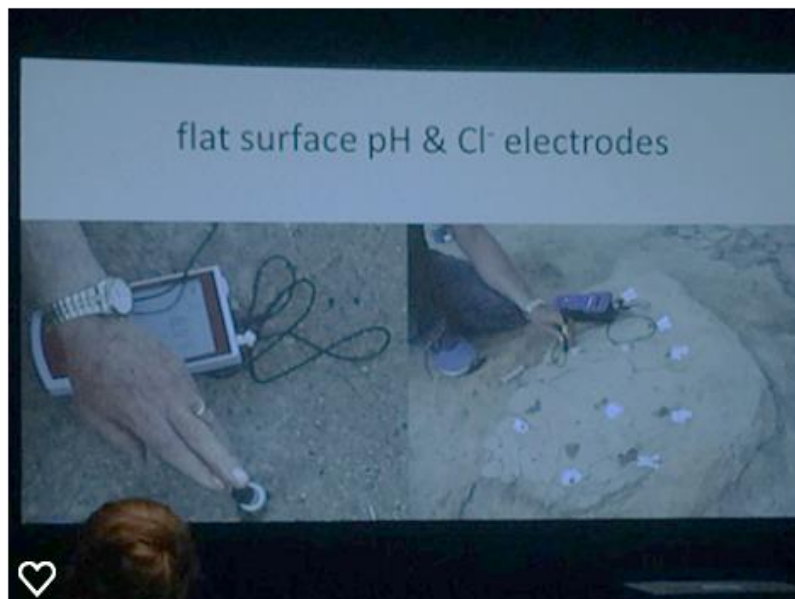
חפצים מודפסים מהתערוכה 3D: printing the Future

מתוך האתר: <https://hendhyhutomoere.wordpress.com/2013/12/03/3d-printing-exhibition-in-the-science-museum-and-its-versatile-application>

2. Measuring the Burial Microenvironment on an Archaeological Site as an Aid to the Conservation Management of Artifacts in the Museum

By: Alice Boccia Paterakis, Director of Conservation, Japanese Institute of Anatolian Archaeology

הרצאה זו עסקה בקשר שבין מיקרו תנאי הסביבה, בהם קבורים חפצים בחפירה ארכיאולוגית, ובין מצב ההשתמרות שלהם. אליס בוקיה פטרקיס הציגה שיטה שיושמה בחפירות באתר הארכיאולוגי "קמאן קלהויוק", מתקופת הברונזה הקדומה, שממוקם במרכז אנטוליה. שיטה זו כללה מדידות של חומציות, מוליכות ונוכחות כלורידים בקרקע, בסמיכות למקומות שבהם נמצא ממצא עשוי סגסוגות נחושת. לטענתה קיימת קורלציה ישירה בין מצב ההשתמרות לתנאים שנמדדו ולכן ניתן לבצע את המדידות הללו בראשיתה של כל חפירה, בעומקים שונים ובאזורים שונים, ובכך לחזות את הצורך בטיפול שימורי עתידי, כח אדם, זמנים וכו.

הנחת אלקטרודות למדידת חומציות ונוכחות כלורידים (צילום מתוך המצגת בעת ההקרנה)

3. Big Things Come in Small Packages: The Materials Analysis Lab at Colonial Williamsburg and its Impact Throughout the Foundation

By: Kirsten Travers Moffitt, Conservator & Materials Analyst, Colonial Williamsburg Foundation

קריסטן מופיט היא משמרת של משטחים צבועים אשר מתמחה גם במיקרוסקופיה וזיהוי חומרים. היא עובדת באתר ההיסטורי Colonial Williamsburg אשר בו היא יזמה ופיתחה הקמה של מעבדה לזיהוי חומרים. היא תיארה את תהליך הקמת המעבדה מראשיתה ופרטה את המכשור המגוון שנמצא בה היום: מיקרוסקופים לשימושים שונים, FTIR, XRF, ומיקרוסקופ אלקטרוני שולחני EDS-SEM וכיצד היא נעזרת בהם למחקר והרחבת הידע ההיסטורי והשימורי באתר בו היא עובדת. אנחנו התרגשנו בהרצאה הזו במיוחד, כי היא תיארה את "אחרית הימים" במוזיאון ישראל. גם אנחנו שואפים להתחיל ולייסד מעבדה כזו והשלבים שהיא תיארה בראשית הדרך נשמעו לנו מאוד מוכרים. אם נצליח להקים אצלנו מעבדה מקצועית כפי שיש היום בקולוניאל וויליאמסבורג תוך 10 שנים, דיינו.

ולסיום...

במשך כל ימי הכנס שימש אחד האולמות המרכזיים של המלון כמקום התכנסות בהפסקות, הצגה של פוסטרים ואירוח של דוכנים רבים ומגוונים: חברות המוכרות ציוד וחומרים לשימור, מכשור אנליטי, הוצאות ספרים, חברות לבניית ויטרינות ועיצוב תערוכות.

פגשנו קולגות מהעבר ויצרנו קשרים חדשים עם משמרים מרחבי העולם העוסקים בנושאים המעניינים אותנו בישראל.

תודה לאיקו"ם ישראל על התמיכה הכלכלית בנסיעתנו.

וכן לקרן: Samuel H. Kress Foundation, administered by the Foundation of the American Institute for Conservation.

**נפגשנו בכנס: משמרים שיש להם קשר, עובדים או עבדו בישראל.
מימין לשמאל: סטיבן פיקמן, הדס סרי, פטריק רווינס, עירית לב-בייט, איילת רם גרינשטיין,
רחל פרקינס ארנשטיין**